

WORKSHOP: “Bouwen met inzicht”: op weg naar een gezonde, groene leefomgeving

Subsessie 1: integraal samenwerken (ook samen met private partijen)

Onder leiding van Maaïke van Meerten (Kwartiermaker Programma Groene Gezonde Leefomgeving) en Frank den Hertog (RIVM/LEGO)

Het in [LEGO onderzoek](#) geschetste beeld dat er in de samenwerking tussen partijen nog veel winst te behalen is wordt herkend en breed gedragen. Daarbij werd ook gelijk aangegeven dat sommige deelnemers graag een actieve rol willen vervullen in de uitwerking van deze behoefte richting ‘instrumenten’ voor de praktijk.

Belangrijkste punt dat in deze context aandacht verdient is **de rol van de bewoner**. Bij sommige gemeentes ontbreekt het aan de competenties, discussie-instrumenten en/of goede facilitators om goed in gesprek te gaan met bewoners, hetgeen de samenwerking/ participatie van onderop in de weg staat. Durf daarbij ook te experimenteren, bijvoorbeeld door samen een budget af te spreken waarmee je integraal aan de slag kunt. **En ga vooral ook naar buiten, want daar gebeurt het.**

Wat daarbij ook behulpzaam is, is een verzamelpunt (portal) in te richten voor het delen van kennis en ervaringen, vooral ook over wat werkt in een proces om gezondheid binnen ruimtelijke ordening (RO) een plek te geven (zie ook subsessie 2, p. 2).

Voor het Programma Gezonde en Groene Leefomgeving (PGGL) is het belangrijk dat het als groeimodel wordt gepresenteerd, als een katalysator voor de ontwikkeling naar een gezondere leefomgeving. Leer daarbij met elkaar en kijk naar de goede voorbeelden (zoals Groningen, Zwolle, Twente, Stedendriehoek) en begin telkens weer bij wat bewoners zelf willen en maak het niet te abstract.

Partners met wie het programma kan samenwerken zijn o.a. Alles is Gezondheid, HealthHolland.nl, Rijkswaterstaat InfoMil (Infomil kan ook behulpzaam zijn om andere partijen uit het RO-domein actief te betrekken).

Conclusies

Denk bij kennisontsluiting ook aan andere doelgroepen (private sector, burgers). Werk aan competenties om goed gesprek te kunnen voeren (met burgers, integraal). Doe simpele dingen, ga naar buiten en durf te experimenteren. Hanteer een groeimodel en leer van de goede voorbeelden (Zwolle, Groningen, Twente)

Gerelateerde bronnen:

- [Informatie over de leefomgeving](#) voor diverse thema's voor burgers. Goed te gebruiken voor het gesprek met inwoners.
- [Leefplekmeter in eenvoudige taal](#) op B1 niveau, als tool om met inwoners in gesprek te gaan. Binnenkort online.
- [Klikbare infographic](#) voor beleidsmakers over hoe je natuur kunt inzetten voor gezond beleid.
- [GO! aanpak](#), waarin participatie met bewoners centraal staat.
- www.allesisgezondheid.nl
- www.healthholland.nl

Subsessie 2: Beschikbare, bruikbare en vindbare kennis (en hoe die te ontsluiten voor breed publiek, ook private partijen)

Onder leiding van Karlien van den Hout (RIVM) en Astrid van den Broek (ZonMw)

De deelnemers herkennen [de conclusies van LEGO](#) over beschikbare, bruikbare en vindbare kennis. Er zijn sterke verschillen in waar behoefte aan is door een andere achtergrond in cultuur/achtergrond /taal. Professionals uit het fysieke domein hebben vaker behoefte aan kaarten, data, en cijfers, en wonen en woningbouw staat voorop. Professionals uit het sociale domein hebben juist vaker behoefte aan meer kwalitatieve informatie en beleidsstukken. Het effect op de kwaliteit van leven/gezondheid wordt niet automatisch meegenomen.

Er volgde een gesprek over inrichting van groen op buurt- en wijkniveau. Natuurbelangen (bijvoorbeeld aanwezigheid van vleermuizen, egels etc.) worden vaak niet serieus genomen omdat het geld kost. Ook loont het vaak voor het fysiek domein niet om te investeren in gezondheid. Daarom is het lastig om daar draagvlak voor te krijgen.

Verder werd benoemd dat integraal niet altijd hoeft te betekenen dat de aanpak volledig moet zijn. Als de opdracht te veel en te groot is kan je dit beter in stappen doen om ook draagvlak te krijgen bij andere partijen.

Het delen van kennis: veel kennis zit in de hoofden van lokale professionals. Hoe deel je deze informatie? Er is sprake van kennisontsluiting, en kennis is ook wel vindbaar, maar er is zoveel dat je niet altijd vindt wat je nodig hebt. Het is met name lastig te vinden vanuit andere domeinen. Verbinding met personen die deze kennis hebben is nu de oplossing; bijvoorbeeld via een Medisch Milieukundige bij de GGD. Zij willen graag aan tafel, maar worden niet altijd of soms te laat gevraagd bij relevante ontwikkelingen (zoals wijkinrichting, omgevingsvisie etc.). Zorg er daarom voor dat de juiste mensen van andere domeinen dan het jouwe aan tafel zitten, bij voorkeur in opdracht vanuit het bestuur.

Twee inspirerende voorbeelden van bruikbare kennis voor de praktijk:

- [Amsterdamse gezondheidslogica](#)
- IJmond: een traject rondom klimaatadaptatie, met actieve betrokkenheid van het fysiek en sociaal domein, en mooie bijeenkomsten op het strand bij Wijk aan Zee.

De vraag is of regionale schakelpunten inzetbaar zijn bij verbinden van domeinen en kennis. Dit wordt gezien als een goed idee, maar het is van belang elkaar eerst te leren kennen en te weten hoe je elkaar kan aanvullen.

Conclusies

Houd bij delen kennis rekening met cultuurverschillen tussen fysieke en sociale domeinen. Er is zoveel kennis beschikbaar, met name lastig om de kennis uit andere domeinen die je nodig hebt te vinden. Daarom voorkeur om kennis te delen via personen dan via diverse bronnen.

Gerelateerde bronnen:

- [Amsterdamse gezondheidslogica](#)

Subsessie 3: 'Evidence-based' praktijkvoorbeelden/handvatten voor verankering in omgevingsvisies

Onder leiding van Hanneke Kruize (RIVM/LEGO)

De groep, met vertegenwoordigers van gemeenten en GGD' en een omgevingsdienst, herkent de behoefte aan evidence-based praktijkvoorbeelden, ofwel: onderbouwde praktijkvoorbeelden die inspiratie bieden rondom 'wat werkt en wat niet' in het werken aan een gezonde leefomgeving. Regionale en meer algemene informatie is vaak wel beschikbaar. Maar met name lokale, en meer concrete, specifieke informatie mist. Een vraag die veel leeft is: doen we de goede dingen op de goede plek?

Een eerste voorbeeld waarin gezondheid succesvol is meegenomen kwam uit de gemeente Súdwest-Fryslân. Hun succesfactor voor de ruimte die er was om gezondheid vast te stellen in de omgevingsvisie lag in de nauwe samenwerking met de GGD als adviesorgaan. De gemeente Súdwest-Fryslân heeft behoefte om zelf te beschikken over de basiskennis, maar die kennis dit nodig is bij het werken aan een gezonde leefomgeving is heel breed. De gemeente kent de kernwaarden voor een gezonde leefomgeving van GGD GHOR. Maar consensus bereiken bij het werken aan een gezonde leefomgeving blijft complex.

Ook bij de gemeente Zoetermeer speelde de GGD een belangrijke rol. Rondom het thema geluid is er in een recent bestemmingsplan hard aan getrokken om gezondheid in relatie tot geluid vanaf het ontwerpstadium van het bestemmingsplan mee te nemen. Er is een Milieueffectrapportage opgesteld. De GGD is aan de voorkant van dit proces betrokken om advies ten behoeve van de op te stellen planregels te geven. De beleving van bewoners van de geluidssituatie wordt hier -ook na 2 jaar- nagevraagd onder bewoners.

Er blijkt behoefte aan hoe gezondheid concreet een plek te geven in lokale plannen. Het ontbreekt nu aan instrumenten die als vehikel kunnen dienen om onderdelen van gezondheid af te dwingen [in omgevingsvisies]. De omgevingswet stuurt dat deze in de planregels meegenomen dienen te worden. Het fysieke domein en de juridische kant heeft normen en regels die niet goed verhouden tot zachtere waarden van gezonde leefomgeving. Er is behoefte aan goede voorbeelden en instrumenten om deze zachtere waarden dan toch goed mee te nemen

Er is behoefte aan evaluatie en monitoring. Dit ontbreekt nu vaak, waardoor er maar weinig 'evidence-based' voorbeelden zijn. Wat mensen verstaan onder 'evidence-based' verschilt, het is belangrijk dit te expliciteren.

Conclusies

Durf te doen, praat met bewoners, werk niet te abstract. Blijf samenwerken en verbinding zoeken. Er zijn al goede voorbeelden over hoe gezondheid te verwerken in de omgevingsvisie, welke gedeeld kunnen worden. Het is lastig om op heel veel onderwerpen kennis te hebben binnen de gemeente, dus kennisdeling is essentieel. Behoefte aan concrete vertaling naar lokale plannen (zoals kernwaarden, planregels) is ook nog lastig. Met name de zachte waarden rondom gezondheid laten zich lastig vertalen naar juridische/beleidsmatige planregels.

Gerelateerde bronnen:

- [Instrumenten | Gezonde Leefomgeving](#)